PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY JEŻEWO

Opracowany na zlecenie
Urzędu Gminy Jeżewo

przez

ECO-ART Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17
00-203 Warszawa

Warszawa, listopad 2013

Spis treści

1. Wstęp 3

2. Cele i zadania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” 4

3. Właściwości azbestu i jego wpływ na zdrowie człowieka 6

4. Uwarunkowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych 9
   4.1. Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna 9
   4.2. Obowiązki właścicieli nieruchomości 9
   4.3. Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego 10
   4.4. Obowiązki wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych 11
   4.5. Składowanie odpadów zawierających azbest 13

5. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Jeżewo 14
   5.1. Ogólna charakterystyka Gminy Jeżewo 14
   5.2. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo 15
      5.2.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji 16
      5.2.2. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów obiektów budowlanych 16
      5.2.3. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące okładziny elewacji obiektów budowlanych 18
      5.2.4. Struktura własnościowa zinwentaryzowanych obiektów 19
      5.2.5. Stan techniczny zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych 20
      5.2.6. Analiza funkcjonalności zinwentaryzowanych obiektów 20
      5.2.7. Budynki użyteczności publicznej 21
      5.2.8. Odpady zawierające azbest składowane na posesjach 23
      5.2.9. Rury azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi 23
      5.2.10. Drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest 23
   5.3. Przestrzenne rozmieszczenie wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo 24

6. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” 35

7. Aspekty finansowe realizacji „Programu” 38
   7.1. Przewidywane koszty realizacji „Programu” 38
   7.2. Potencjalne źródła finansowania usuwania azbestu 40

8. Monitoring realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” 45

9. Podsumowanie i wnioski 46

10. Spis tabel, wykresów i załączników 47

1. Wstęp

Opracowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo" związane jest z realizacją „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", którego celem jest:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Na poziomie lokalnym zadania wynikające z krajowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" powinny być realizowane przez samorząd gminny, do którego obowiązków należy w szczególności:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.gov.pl,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
3. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków finansowych,
4. inspirowanie właściwej postawy mieszkańców w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
5. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów azbestowych oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
6. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
7. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
8. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Przygotowanie „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo" poprzedzone zostało wykonaniem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Zebrane w bazie danych wyniki inwentaryzacji umożliwiły przygotowanie przestrzennego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Jeżewo wraz z analizą poglądowego stopnia pilności usunięcia azbestu. Następnie oszacowano koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z terenu Gminy Jeżewo oraz wskazano potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć, polegających na usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Opracowane zostały wskaźniki monitorowania realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo".

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie umowy zawartej w dn. 18.03.2013 r. pomiędzy Gminą Jeżewo a ECO-ART Sp. z o.o.

2. Cele i zadania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo”

Celem opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” jest:

1. oczyszczenie terenu Gminy Jeżewo z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
3. likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” (zwany także w dalszej części dokumentu „Programem”) został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach krajowych i wojewódzkich.

Zgodnie z „**Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032**” usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest zaplanowano do końca 2032 r. Zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu zostały podzielone na: legislacyjne, edukacyjno-informacyjne, ochrony zdrowia, monitorowania realizacji „Programu” oraz działania w zakresie usuwania azbestu z obiektów budowlanych, budowy składowisk oraz instalacji do unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

Oszacowano, iż na terenie kraju nadal użytkowanych jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest. Przyjęto, iż proces usuwania azbestu będzie przebiegał etapami. Wskazano na konieczność budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest.

W „**Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017**”, przyjętym uchwałą nr XXVI/434/12 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r., jako podstawowy cel w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest na terenie województwa założono bezpieczne dla ludzi i środowiska unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest poprzez składowanie w sposób wykluczający ich szkodliwe oddziaływanie. Jako główne problemy w województwie kujawsko-pomorskim w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest wskazano:

- brak pełnej i rzetelnej inwentaryzacji dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest,
- niepełną informację o ilości i rodzajach usuniętych wyrobów zawierających azbest,
- ograniczone źródła finansowania usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, w tym brak mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych,
- niską świadomość mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych.

Zgodnie z zapisami „Planu…”, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się najwięcej wyrobów zawierających azbest w postaci płyt azbestowo-cementowych, stosowanych w budownictwie oraz w postaci rur azbestowo-cementowych stosowanych w sieciach wodno-kanalizacyjnych. Na koniec 2010 r. zinwentaryzowano do unieszkodliwienia 287.394,2 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym 270.662,9 Mg w postaci płyt azbestowo cementowych stosowanych w budownictwie. W roku 2010 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego:

- wytworzono 29 697,4 Mg odpadów zawierających azbest,
- poddano unieszkodliwieniu 11 086,7 Mg odpadów zawierających azbest.

Osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest wymaga realizacji działań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", w tym między innymi:

- przeprowadzenia pełnej inwentaryzacji budynków i urządzeń zawierających azbest,
- rozszerzenia mechanizmów finansowych (np. z funduszy ochrony środowiska) wspierających demontaż oraz unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest występujących w miejscach publicznych i indywidualnych gospodarstwach domowych,
- prowadzenia akcji informacyjnych w zakresie możliwości finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, adresów firm mogących dokonywać demontażu tych wyrobów,
- monitoringu prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem,
- modernizacji i /lub budowy składowisk odpadów azbestowych.

W „Planie…" wskazano, iż najbardziej powszechną i najczęściej stosowaną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie. W województwie kujawsko-pomorskim funkcjonują dwa składowiska posiadające kwatery do unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadów zawierających azbest. W przyszłości przewiduje się budowę kwatery do składowania azbestu w miejscowości Wawrzynki w gminie Żnin, w powiecie lipnowskim oraz w Grudziądzu.

Harmonogram przedstawiony w „Programie…" przewidziano, iż w latach 2009-2012 z terenu województwa usuniętych zostanie ok. 28% wyrobów zawierających azbest, w latach 2013-2022 – 35% oraz w latach 2023-2032 – 37%.

Mając na względzie założenia dokumentów programowych krajowych i wojewódzkich w „**Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo**" założono realizację następujących kierunków działań:

1. inwentaryzację i opracowanie bazy danych o wyrobach zawierających azbest,
2. organizację działań edukacyjno-informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
3. oczyszczenie terenu Gminy Jeżewo z wyrobów azbestowych poprzez ich usunięcie i unieszkodliwienie,
4. wdrożenie monitoringu realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo",
5. podjęcie działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,
6. pomoc w poszukiwaniu możliwych źródeł dofinansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych na wymianę płyt azbestowo-cementowych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych,
7. okresową weryfikację i aktualizację „Programu".

Dokument „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo" jest wynikiem realizacji zapisów „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017" oraz „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

3. Właściwości azbestu i jego wpływ na zdrowie człowieka

Azbest jest nazwą handlową włóknistych minerałów, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami metali, zawierającymi w swoim składzie: magnez, sód i wapń. Zgodnie z ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.), azbestem nazywane są następujące włókniste krzemiany:

1. azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,
2. azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,
3. azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,
4. azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,
5. azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,
6. azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

Wyróżniane są dwie grupy azbestów: grupa serpentynów i grupa azbestów amfibolowych. Do serpentynów należy azbest chryzotylowy (azbest biały), który był wydobywany i stosowany w największych ilościach. W grupie azbestów amfibolowych znaczenie mają dwie odmiany: azbest amozytowy (azbest brązowy) i azbest krokidolitowy (azbest niebieski).

Azbest chryzotylowy krystalizuje się w postaci rurek, a azbesty amfibolowe przyjmują formę grubszych, pręcikowatych kryształów. Włókna azbestu są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby (do kilku tysięcy, a niekiedy nawet do kilkudziesięciu tysięcy) włókien elementarnych. W tych wiązkach pojedyncze kryształy azbestu są spojone za pomocą węglanu wapniowego. Największe zastosowanie przemysłowe miał azbest o giętkich włóknach (do 0,1 μm grubości), odpornych na działanie czynników chemicznych, wysokich temperatur oraz na ścieranie, a także źle przewodzących ciepło i elektryczność. Używany był do wyrobu tkanin ogniotrwałych, okładzin ciernych, szczęk hamulcowych, farb ogniotrwałych, materiałów izolacyjnych oraz niepalnych materiałów budowlanych[1].

Azbest amfibolowy charakteryzuje się dużą kwasoodpornością. Jest znacznie mniej rozpowszechniony w przyrodzie. Wykorzystywany był w przemyśle chemicznym. Występowanie azbestu w przyrodzie jest stosunkowo powszechne, ale tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była eksploatacja tego minerału na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej wyróżniono dwie grupy wyrobów azbestowych:

1. klasa I (wyroby miękkie), których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1.000 kg/m^3, zawierające powyżej 20% (do 100% azbestu). Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, w wyniku czego następuje znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowane w tej klasie były: wyroby tekstylne z azbestu, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe, materiały, wykładziny cierne.
2. klasa II (wyroby twarde), których gęstość objętościowa jest większa niż 1.000 kg/m^3, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia, np. pęknięcia, ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz rozbijanie, np. w wyniku zrzucania w trakcie prac remontowych[2].

[1] Za: Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne", Łódź, 2010
[2] „Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest", Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 2001

W Polsce wyroby twarde wykorzystywane były do produkcji płyt azbestowo-cementowych jako materiał budowlany w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo-cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów, rzadziej do elewacji budynków gospodarczych i mieszkalnych czy przemysłowych. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, tj. rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe czy zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych.

Fot.1 Płyty azbestowo-cementowe faliste

Fot. 2 Płyty azbestowo-cementowe płaskie

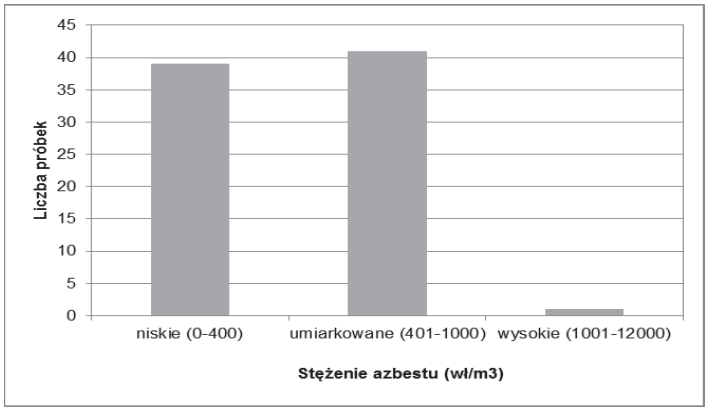
Ekspozycja na pył azbestu stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia ludzi. Problem zagrożenia nowotworami powodowanymi włóknami azbestu istnieje nadal, pomimo coraz lepszej ochrony pracy w kontakcie z azbestem. Zapadalność na nowotwory złośliwe, w szczególności raka płuca i międzybłoniaka opłucnej, jest ściśle związana ze stężeniem włókien azbestu w powietrzu determinowanym ilością i stanem zabudowanych i stosowanych wyrobów zawierających azbest oraz stopniem zanieczyszczenia środowiska.

Stężenie włókien azbestu w powietrzu (imisja) na danym obszarze jest bezpośrednią miarą stosowaną do określenia dawki kumulowanej, będącej podstawą szacowania ryzyka zdrowotnego związanego z zanieczyszczeniem środowiska azbestem na danym obszarze.

Pomiary stężenia włókien azbestu w województwie kujawsko-pomorskim zostały wykonane w 2008 r.[3] Punkty pomiarowe zostały wyznaczone w 17 powiatach na terenie 28 gmin. Łącznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego pobrano 303 próbki powietrza. Rozkład wartości stężeń azbestu w powietrzu atmosferycznym na terenie województwa kujawsko-pomorskiego został przedstawiony na wykresie nr 1.

[3] Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne.” Łódź, 2010

Wykres nr 1 Rozkład punktów pomiarowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego według wielkości stężeń[4]

Głównymi skutkami narażenia na pył azbestu są: azbestoza, międzybłoniak opłucnej i rak płuca. Zachorowania na azbestozę płuc pojawiają się przy znacznym narażeniu na pył azbestu (rzędu setek tysięcy włókien na 1 m^3). Na podstawie przeprowadzonych badań można uznać, iż narażenia występujące w środowisku komunalnym (do 1000 włókien/m^3) są niewystarczające do wywołania azbestozy. Dla międzybłoniaka płuc oraz raka płuc zaobserwowano wzrost zachorowań osób narażonych środowiskowo na pył azbestu.[5]

Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i ilości włókien, które zatrzymały się w dolnej części układu oddechowego. Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 mikrometrów przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, a włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Skręcone włókna chryzotylu o dużej średnicy mają tendencję do zatrzymywania się wyżej w porównaniu z igłowymi włóknami azbestów amfibolowych, z łatwością przenikających do obwodowych części płuc. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, dostające się z powietrzem do pęcherzyków płucnych, o średnicy mniejszej od 3 mikrometrów. [6]

Na podstawie przeprowadzonych badań[7] znaczącego wzrostu liczby przypadków międzybłoniaka należy spodziewać się po około 50-60 latach od okresu, w którym zostało znacznie zanieczyszczone środowisko. Podstawą do oceny stężeń były badania prowadzone w latach 2004-2008, a narażenie we wcześniejszych latach oszacowane zostało na podstawie danych o wielkości produkcji wyrobów azbestowych. Szacuje się, iż ekspozycja na pył azbestowy powoduje na świecie ok. 100 tys. zgonów rocznie.

W stanowisku wyrażonym przez uczestników European Asbestos Conference: Policy, Status & Human Rights (22-23 września 2005 r. w Brukseli) zalecane jest m.in.[8]:

1. rygorystyczne przestrzeganie przepisów prawnych dotyczących azbestu,
2. przeprowadzenie inwentaryzacji budynków publicznych zawierających materiały azbestowe do końca 2007 r. oraz pozostałych do 2008 r.
3. opracowanie regulacji prawnych dotyczących usuwania materiałów zawierających azbest,
4. określenie minimum pomocy finansowej dla poszkodowanych.

[4] Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne.” Łódź, 2010
[5] Ibidem
[6] Na podstawie: „*Azbest. Ekspozycja zawodowa i środowiskowa*.”, pod red. Neonili Szeszeni-Dąbrowskiej, Łódź, 2004
[7] Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „*Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne*.” Łódź, 2010
[8] Ibidem

4. Uwarunkowania prawne użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r., nr 25 poz. 150 z późn. zm.) zabroniono wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

4.1. Azbest jako substancja szczególnie niebezpieczna

Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu środków ostrożności, a instalacje lub urządzenia, w których jest lub był wykorzystywany azbest, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione. Do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje podejrzenie, iż były w nich wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami i urządzeniami, w których były lub są wykorzystywane te substancje.

Na mocy *rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest* (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31), wyroby zawierające azbest mogą być wykorzystywane w sposób niestwarzający zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska w terminie do **dnia 31 grudnia 2032 r.**

W *rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów* (Dz.U. nr 112, poz. 1033) azbest jako składnik odpadów został zaliczony do kategorii odpadów niebezpiecznych (C25):

06 07 01*	Odpady azbestowe z elektrolizy
06 13 04*	Odpady z przetwarzania azbestu
10 11 81*	Odpady zawierające azbest
10 13 09*	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
15 01 11*	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
16 01 11*	Okładziny hamulcowe zawierające azbest
16 02 12*	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest
17 06 05*	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

4.2. Obowiązki właścicieli nieruchomości

Na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest powinny być inwentaryzowane poprzez sporządzenie spisu z natury.

Wykorzystujący wyroby azbestowe powinien ująć wynik inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” (załącznik 2). Corocznie w terminie **do dnia**

31 stycznia osoba fizyczna, nieprowadząca działalności gospodarczej, powinna przedłożyć wynik inwentaryzacji odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, a przedsiębiorcy i osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą - właściwemu marszałkowi województwa.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, powinien przeprowadzić kontrole stanu wyrobów azbestowych w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej powinna zostać sporządzona „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" (załącznik nr 4). Wyroby zakwalifikowane, na podstawie przeprowadzonej oceny, do usunięcia, powinny zostać usunięte, a wyroby niezakwalifikowane do usunięcia - winny być odpowiednio zabezpieczone. Po dokonaniu zabezpieczenia należy ponownie wykonać ocenę w ciągu 30 dni.

Instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi, wyłączone z użytkowania, rury azbestowo-cementowe powinny zostać oznakowane. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest, oznakowanie powinno być umieszczone w widocznym miejscu, w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajdują, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest".

Oznakowanie rur azbestowo-cementowych umieszcza się na stałych elementach nadpoziomowych instalacji.

4.3. Obowiązki jednostek samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego powinny corocznie w terminie **do 31 stycznia** przedkładać marszałkowi województwa „Informacje o wyrobach zawierających azbest" (załącznik 2) sporządzone dla obiektów, stanowiących ich własność, w których użytkowane są wyroby azbestowe.

Jednostki samorządu terytorialnego powinny oznakować drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest na elementach pionowych na całym odcinku drogi, po każdym skrzyżowaniu z inną drogą. Drogi zabezpieczone nie podlegają oznakowaniu po potwierdzeniu braku emisji włókien azbestu z odpadów zawierających azbest wykorzystanych do utwardzenia drogi zabezpieczonej. Wzór oznakowania został zamieszczony w załączniku nr 1.

W urzędzie gminy oraz na stronie internetowej urzędu powinna być ogólnie dostępna informacja o rozmieszczeniu dróg zabezpieczonych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa **do 31 marca** za poprzedni rok kalendarzowy (załącznik nr 3), informację o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w formie elektronicznej, na informatycznych nośnikach danych w rozumieniu art. 3 pkt 1 *ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* (Dz. U. Nr 64, poz. 565 z późn. zm.).

W oparciu o zapisy §4 ust. 2 *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 24) informacje dotyczące wyrobów zawierających azbest są bezpośrednio wprowadzane przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do bazy azbestowej administrowanej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, dostępnej za pośrednictwem sieci Internet w serwisie internetowym Bazy Azbestowej: www.bazaazbestowa.gov.pl. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 25) określa, iż rejestr ten jest prowadzony przez marszałków w formie elektronicznej przy użyciu systemu teleinformatycznego w rozumieniu art. 3 pkt 3 ww. *ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania p*ubliczne i stanowi integralną część bazy azbestowej dostępnej pod adresem www.bazaazbestowa.gov.pl.

4.4. Obowiązki wykonawcy prac polegających na usuwaniu wyrobów azbestowych

Wytwórca odpadów, który prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątania, konserwacji i napraw, a więc także firmy świadczące usługi w zakresie usuwania azbestu (poza instalacjami) , w świetle ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz.21), nie jest już zobowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami, a także program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Na mocy nowej ustawy ww. decyzje, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych wygasły, natomiast pozwolenia na wytwarzanie odpadów, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowują ważność na czas, na jaki zostały wydane. Firmy świadczące usługi w zakresie usuwania azbestu zobowiązane są jednak do przestrzegania przepisów ustawy o odpadach w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami. Ponadto, zgodnie z zapisami art. 66 oraz 75 *ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach* firmy te mają obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów, a także rokrocznego składania właściwemu marszałkowi sprawozdania o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami (do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy.) Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem kart ewidencji odpadów i kart przekazania odpadów.

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (zm. Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.), wykonawca prac polegających na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest ponadto do przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania, posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego oraz opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:

a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu,

d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest także do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

W celu zapewnienia warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania, wykonawca prac obowiązany jest do:

1. izolowania od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
2. ogrodzenia terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 1 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
3. umieszczenia w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit treść tablic informacyjnych powinna być następująca: „Uwaga! Zagrożenie azbestem – krokidolitem”,
4. zastosowania odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
5. zastosowania w obiekcie, gdzie prowadzone są prace, odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
6. codziennego usuwania pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą czyszczenia na mokro,
7. izolowania pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
8. stosowania zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu, przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
9. zapoznania pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w czasie wykonywania prac.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się przepisy:

1. ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U., Nr 227, poz. 1367 z późn. zm.),
2. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U., Nr 0, poz. 192),
3. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie egzaminów dla kierowców przewożących towary niebezpieczne (Dz. U., Nr 0, poz. 191).

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Po wykonaniu prac, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu

azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Do transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest stosuje się przepisy o przewozie towarów niebezpiecznych. Wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, a transport wyrobów i odpadów zawierających azbest, należy wykonać w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Przed załadowaniem przygotowanych odpadów zawierających azbest środek transportu powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

4.5. Składowanie odpadów zawierających azbest

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest*, odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne albo na podziemnych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Składowiska odpadów niebezpiecznych lub wydzielone części na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów niebezpiecznych, pochodzących z budowy, remontu i rozbiórki obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, wymienionych w katalogu odpadów, oznaczonych kodami: 17 06 01* materiały izolacyjne zawierające azbest lub 17 06 05* materiały konstrukcyjne zawierające azbest, powinny być budowane w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się. Odpady składowane są w opakowaniu, w którym zostały dostarczone na składowisko odpadów. Każdorazowo po umieszczeniu odpadów na składowisku odpadów ich powierzchnia jest zabezpieczana przed emisją pyłów przez przykrycie izolacją syntetyczną lub warstwą ziemi. Na składowisku odpadów lub kwaterze nie są prowadzone roboty mogące powodować uwolnienie włókien. Składowanie odpadów należy zakończyć na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia, a następnie składowisko odpadów powinno zostać wypełnione ziemią do poziomu terenu.

Zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r w sprawie składowisk odpadów* (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 523), na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na ich wydzielonych częściach na terenie składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów, o których mowa wyżej, po wypełnieniu składowiska warstwą ziemi, nie mogą być budowane budynki, wykonywane wykopy, instalacje naziemne i podziemne ani nie mogą być prowadzone roboty naruszające strukturę tego składowiska odpadów.

5. Wyroby azbestowe na terenie Gminy Jeżewo

5.1. Ogólna charakterystyka Gminy Jeżewo

Gmina Jeżewo położona jest w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie świeckim, w centralnej jego części. Od zachodu sąsiaduje z Gminą Drzycim, od północnego zachodu z Gminą Osie, od północnego wschodu z Gminą Warlubie, od wschodu z Gminą Dragacza, a od południa z Gminą Świecie. Sieć osadniczą gminy stanowi 20 miejscowości, które wchodzą w skład 14 sołectw: Belno, Białe, Buczek, Ciemniki, Czersk Świecki, Dubelno, Jeżewo, Krąplewice, Laskowice, Osłowo, Pięćmorgi, Piskarki, Taszewo, Taszewskie Pole. Miejscowość Jeżewo jest centralnym ośrodkiem gminy w którym znajduje się siedziba Urzędu Gminy.

Powierzchnia Gminy Jeżewo wynosi 156,46 km². Gminę zamieszkuje 8.015 osób, w tym 4.052 mężczyzn i 3.963 kobiety. Gęstość zaludnienia wynosi 51 os./km² (GUS, 31.12.2012)[9].

Pod względem fizyczno-geograficznym, gmina Jeżewo położona jest w obszarze mezoregionu Wysoczyzny Świeckiej, wchodzącego w skład makroregionu Pojezierzy Południowopomorskich. Gmina Jeżewo położona jest w obrębie zlewni Wdy. Największymi zbiornikami wód stojących według „Atlasu jezior Polski" IMGW na obszarze gminy są leżące w obrębie zlewni Wdy jeziora: Stelchno 154,5 ha, Laskowickie 52,2 ha, Bielskie 47,6 ha, Zamkowe 23,0 ha, Lipno 16,5 ha, Sinowo 17,8 ha[10].

Według danych GUS z 31 grudnia 2012 r. w gminie działają 474 podmioty gospodarcze, wśród których przeważającą większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (364). Ponadto w sektorze prywatnym na terenie gminy działa 11 spółek handlowych, 3 spółdzielnie, 11 stowarzyszeń i organizacji społecznych. W sektorze publicznym działalność prowadzi16 podmiotów[11].

Długość sieci wodociągowej, z której korzysta 76,1% mieszkańców gminy (6.067 osób) wynosi 90,0 km. Sieć kanalizacyjna w gminie Jeżewo ma długość 47,3 km i korzystają z niej 4.158 osoby – 52,1% mieszkańców (GUS, 31.12.2011)[12]. W Jeżewie zlokalizowana jest nowa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 600 m³/

Przez gminę przebiegają dwie drogi wojewódzkie nr 272 – o długości 12,3 km i nr 239 o długości 6,7 km. Łącznie sieć dróg powiatowych i gminnych liczy ok.171 km (w tym 62,1 km o nawierzchni twardej). Ponadto przez teren gminy Jeżewo przebiegają dwie linie kolejowe: Tczew-Katowice ze stacją w Laskowicach oraz linia Chojnice-Działdowo ze stacją w Laskowicach, Jeżewie i w Dubielnie[13]

Na obszarze gminy Jeżewo znajduje się duża liczba obszarów i obiektów podlegających prawnej ochronie. Są to:

- Wschodni Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich utworzony w 1991 r.
- Świecki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony w 1991 r.
- Wdecki Park Krajobrazowy utworzony w 1993 r.
- Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Wisły utworzony w 1999 r.
- Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego utworzony w 2003 r.

[9] Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl
[10] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jeżewo
[11] Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl
[12] Ibidem
[13] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jeżewo

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Bory Tucholskie,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Sandr Wdy.

Powierzchnie prawnie chronione na terenie gminy Jeżewo zajmują około 10.333,4 ha, przy czym największa liczba obszarów chronionych znajduje się w obrębie regionów: Bory Tucholskie i Dolina Dolnej Wisły. Regiony wyróżniają się dużą bioróżnorodność i bogactwem przyrodniczym. We wschodniej części gminy znajdują się zespół parków krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego, gdzie wydzielony został obszar Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków. W części północno wschodniej Wdecki Park Krajobrazowy wraz z otuliną. Dodatkowo na terenie gminy odnajdziemy znaczny obszar Świeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Uzupełnieniem form ochrony prawnej są użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz pomniki przyrody.

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Jeżewie w skład którego wchodzą domy kultury w Laskowicach i Jeżewie organizujący i prowadzący różne imprezy kulturalno-rozrywkowe, okolicznościowe, festyny, dożynki wiejskie, gminne, koncerty, imprezy rekreacyjne dla dzieci.

W granicach gminy znajdują się liczne zabytki wzbogacające ofertę turystyczną. Do najcenniejszych spośród nich należą: klasycystyczny kościół w Jeżewie, park dworski i neogotycki pałac w Laskowicach oraz późnoklasycystyczny zespół dworsko-pałacowy w Taszewie[14].

5.2. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo

Źródłem danych o rozmieszczeniu i ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Jeżewo była inwentaryzacja wyrobów azbestowych. Została ona przeprowadzona w trakcie wizyt terenowych w okresie lipiec-sierpień 2013 r. Inwentaryzacją objęto wyłącznie użytkowane na zewnątrz budynków wyroby zawierające azbest, stanowiące pokrycia dachowe i elewacje budynków. Zastosowano następujące metody pozyskania danych:

1. wywiad terenowy,
2. zapytania ankietowe.

Wywiad terenowy zastosowano w odniesieniu do osób fizycznych, właścicieli posesji oraz przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą, a metodą ankietową objęto Urząd Gminy w Jeżewie.

W wyniku przeprowadzonych prac inwentaryzacyjnych stwierdzono, że:

1. w 1.989 budynkach mieszkalnych wraz z zabudową gospodarczą oraz innych obiektach zamontowane zostały płyty azbestowo-cementowe o łącznej powierzchni 306.663 m^2,
2. 14 obiektów użyteczności publicznej pokrytych jest płytami azbestowo-cementowymi o łącznej powierzchni 1.819 m^2,
3. na 12 posesjach znajdują się składowane płyty azbestowo-cementowe w łącznej ilości 6 Mg,
4. w granicach Gminy znajduje się 6.800 mb rur wodociągowo-kanalizacyjnych wykonanych z wyrobów zawierających azbest,
5. brak jest dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

[14] Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jeżewo

5.2.1. Metodologia przeprowadzenia inwentaryzacji

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo została przeprowadzona przez pracowników terenowych w okresie lipiec-sierpień 2013 r. W terenie wykonano spis gospodarstw domowych, obiektów produkcyjnych i usługowych, gdzie stwierdzono wykorzystywanie płyt azbestowo-cementowych jako pokrycia dachowe.

Obiekty pokryte płytami zawierającymi azbest zostały opisane przez pracowników terenowych zgodnie z wytycznymi zawartymi na stronie bazy azbestowej. Określony został dokładny adres występowania azbestu, tj. miejscowość, ulica, numer, jak również typ azbestu w podziale na płyty faliste (W02) i płyty płaskie (W01). Wykonana także została poglądowa ocena stopnia pilności usunięcia azbestu w podziale na: 1, 2 i 3 z zastosowaniem kryteriów zgodnych z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Uzyskane dane zostały następnie odniesione do map ewidencyjnych.

Każdemu zinwentaryzowanemu obiektowi przypisana została funkcja w podziale na: mieszkalną, gospodarczą, mieszkalno-gospodarczą, produkcyjną i inną.

Pokrycia dachowe z obiektów, które uzyskały ocenę 1 powinny zostać usunięte natychmiast. Uzyskanie oceny 2 oznacza, że w ciągu kolejnego roku powinien zostać wykonany kolejny przegląd, a ocena 3 stanowi, że wyroby azbestowe wymagają ponownej oceny w terminie do 5 lat.

Ilość wyrobów zawierających azbest szacowana była przez pracowników terenowych w terenie poprzez liczenie płyt azbestowo-cementowych znajdujących się na budynkach. Następnie ilość azbestu została zweryfikowana z wykorzystaniem zdjęć lotniczych i innych podkładów mapowych.

Dane te zostały przygotowane w odpowiednim formacie zgodnie z informacjami zawartymi na stronie bazy azbestowej:

1. miejsce występowania wyrobów azbestowych (ulica, numer posesji),
2. typ płyt azbestowo-cementowych w podziale na płyty faliste (W02) i płyty płaskie (W01),
3. stopień pilności usunięcia azbestu oceniony w trakcie wizyt terenowych zgodnie z wymaganiami „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”,
4. ilość płyt azbestowo-cementowych (w m^2),
5. ilość płyt azbestowo-cementowych w Mg,
6. numer obrębu ewidencyjnego,
7. numer działki ewidencyjnej,
8. funkcja obiektów.

5.2.2. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące pokrycia dachów obiektów budowlanych

Całkowita ilość płyt azbestowo-cementowych zinwentaryzowanych na terenie Gminy Jeżewo stanowiących pokrycia dachów wynosi 306.261 m^2. Powierzchnia pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych została przeliczona z [m^2] na [Mg] przy założeniu, że średnia masa 1 m^2 płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg[15].

[15] Źródło danych: www.bazaazbestowa.gov.pl

Tabela nr 1 Zinwentaryzowana ilość płyt azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe budynków na terenie Gminy Jeżewo

Lp.	Typ płyt	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	płyty azbestowo-cementowe płaskie	2 475	27
2	płyty azbestowo-cementowe faliste	303 786	3 342
	Razem	**306 261**	**3 369**

Łącznie zinwentaryzowano 1.971 obiektów z wyrobami azbestowymi stosowanymi jako pokrycie dachowe. Liczbę obiektów w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli nr 2. Szczegółowe zestawienie obiektów, w których zinwentaryzowane zostały płyty azbestowo-cementowe zostało zamieszczone w załączniku nr 5.

Tabela nr 2 Liczba zinwentaryzowanych budynków z pokryciem azbestowym na terenie Gminy

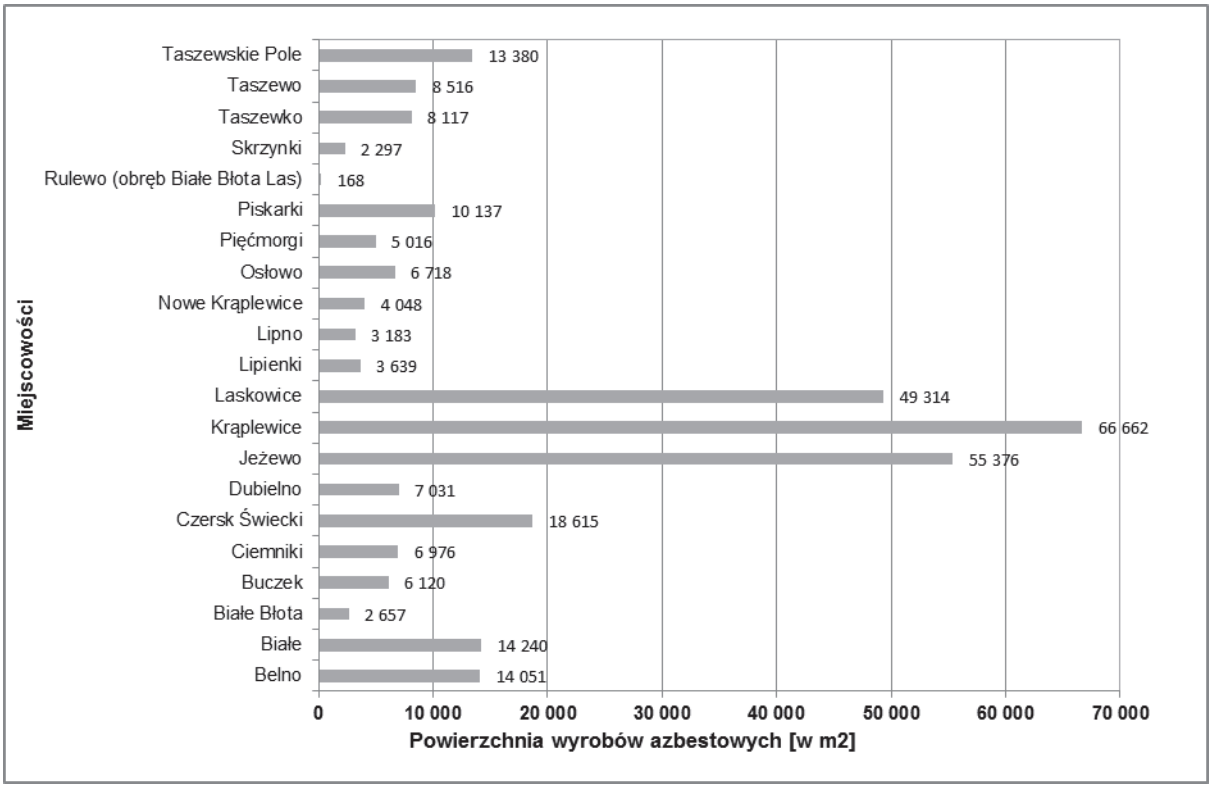
Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	Belno	94	14 051	155
2	Białe	68	14 240	157
3	Białe Błota	32	2 657	29
4	Buczek	55	6 120	67
5	Ciemniki	72	6 976	77
6	Czersk Świecki	155	18 615	205
7	Dubielno	76	7 031	77
8	Jeżewo	430	55 376	609
9	Krąplewice	158	66 662	733
10	Laskowice	342	49 314	542
11	Lipienki	27	3 639	40
12	Lipno	23	3 183	35
13	Nowe Krąplewice	37	4 048	45
14	Osłowo	51	6 718	74
15	Pięćmorgi	62	5 016	55
16	Piskarki	43	10 137	112
17	Rulewo (obręb Białe Błota Las)	2	168	2
18	Skrzynki	19	2 297	25
19	Taszewko	65	8 117	89
20	Taszewo	71	8 516	94
21	Taszewskie Pole	89	13 380	147
	Razem	**1 971**	**306 261**	**3 369**

Najwięcej obiektów z pokryciem dachowym wykonanym z płyt azbestowo-cementowych znajduje się w miejscowościach: Jeżewo (430), Laskowice (342), Krąplewice

(158) i Czersk Świecki (155). Stanowią one 55% łącznej liczby zinwentaryzowanych obiektów na terenie Gminy Jeżewo.

Strukturę rozmieszczenia obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi w podziale na poszczególne miejscowości gminy przedstawiono na wykresie nr 2.

Wykres nr 2 Rozmieszczenie obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na terenie Gminy Jeżewo w podziale na poszczególne miejscowości [w m^2]

5.2.3. Płyty azbestowo-cementowe stanowiące okładziny elewacji obiektów budowlanych

Całkowita ilość płyt azbestowo-cementowych zinwentaryzowanych na terenie Gminy Jeżewo i stanowiących okładziny elewacyjne obiektów budowlanych wynosi 402 m^2. Powierzchnia okładzin elewacyjnych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych została przeliczona z [m^2] na [Mg] przy założeniu, że średnia masa 1 m^2 płyt azbestowo-cementowych wynosi 0,011 Mg[16].

Łącznie zinwentaryzowano 18 obiektów z wyrobami azbestowymi. W 10 miejscowościach gminy zinwentaryzowano okładziny elewacyjne wykonane z płyt azbestowych. Liczbę obiektów w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli nr 3.

Szczegółowe zestawienie obiektów, w których zinwentaryzowane zostały płyty azbestowo-cementowe zostało zamieszczone w załączniku nr 5.

Tabela nr 3 Liczba zinwentaryzowanych budynków z elewacjami azbestowymi na terenie Gminy Jeżewo

[16] Źródło danych: www.bazaazbestowa.pl

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	Białe	2	70	0,7
2	Białe Błota	1	25	0,3
3	Buczek	3	32	0,3
4	Ciemniki	1	25	0,3
5	Dubielno	2	55	0,5
6	Jeżewo	3	45	0,5
7	Krąplewice	2	60	0,6
8	Pięćmorgi	1	15	0,2
9	Taszewko	1	40	0,3
10	Taszewo	2	35	0,3
	Razem	**18**	**402**	**4,0**

5.2.4. Struktura własnościowa zinwentaryzowanych obiektów

W celu opracowania wyników inwentaryzacji pod kątem struktury własnościowej pozyskano z Urzędu Gminy w Jeżewie informacje o typie własności poszczególnych obiektów w podziale na:

1. własność prywatną,
2. własność Skarbu Państwa,
3. własność Gminy Jeżewo,
4. własność Powiatu Świeckiego,
5. własność Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
6. własność PKP,
7. własność MON,
8. własność ANR,
9. współwłasność.

Na podstawie przekazanych danych przygotowano analizę wyników inwentaryzacji w podziale na typ własności.

Tabela nr 4 Wyniki inwentaryzacji w podziale na typ własności

Lp.	Typ własności	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	Własność prywatna	297 419	3 271
2	Własność Skarbu Państwa	1 235	14
3	Własność Gminy Jeżewo	2 481	27
4	Własność Powiatu Świeckiego	43	0
5	Własność Województwa Kujawsko-Pomorskiego	0	0
6	Własność PKP	3 063	34
7	Własność MON	0	0
8	Własność ANR	801	9

Lp.	Typ własności	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
9	Współwłasność	1 621	18
	Razem	**306 663**	**3 373**

Ponad 96,9% zinwentaryzowanych płyt azbestowo-cementowych jest własnością osób prywatnych. 0,8% płyt jest własnością Gminy Jeżewo, 1,0% to własność PKP, 0,4% to własność Skarbu Państwa, a 0,5% stanowią płyty będące współwłasnością. Pozostałą cześć stanowią płyty azbestowo-cementowe będące własnością ANR (0,2%) oraz Powiatu Świeckiego (mniej niż 0,1%).

5.2.5. Stan techniczny zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych

Zestawienie wyników inwentaryzacji w podziale na stopień pilności usunięcia azbestu zostało przygotowane w tabeli nr 5. Ocena ta ma charakter poglądowy i nie jest formalną „Oceną…" w rozumieniu obowiązującego prawa. Obowiązki właścicieli nieruchomości zostały opisane w rozdziale 4.3. „Programu".

Tabela nr 5 Wyniki inwentaryzacji w podziale na poglądowy stopień pilności usunięcia azbestu

Lp.	Stopień pilności	Opis	Liczba obiektów	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	**1**	wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie	1	92	1
2	**2**	ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku	0	0	0
3	**3**	ponowna ocena w terminie do 5 lat	1 988	306 571	3 372
	Razem		**1 989**	**306 663**	**3 373**

Poglądowa ocena jakości wyrobów zawierających azbest stanowiących pokrycia dachów oraz elewacje na terenie Gminy Jeżewo z wykorzystaniem wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, wykazała, iż:

a) mniej niż 0,1% wyrobów wymaga wymiany lub naprawy bezzwłocznie, tj. zostało zaliczonych do 1 stopnia pilności,
b) nie zinwentaryzowano wyrobów wymagających ponownej oceny w czasie do 1 roku, czyli zaliczonych do 2 stopnia pilności,
c) 99,9% zinwentaryzowanych wyrobów wymaga ponownej oceny w terminie do 5 lat, tj. zostało zaliczonych do 3 stopnia pilności.

5.2.6. Analiza funkcjonalności zinwentaryzowanych obiektów

Łącznie w trakcie prac inwentaryzacyjnych spisanych zostało 1.989 obiektów budowlanych, z czego 24% stanowią budynki mieszkalne, 35% gospodarcze, a mniej niż 3% to budynki użyteczności publicznej, przemysłowe i mieszkalno-gospodarcze. 47% spośród zinwentaryzowanych budynków pełni inne funkcje (wiaty, altany, itp.).

Tabela nr 6 Wyniki inwentaryzacji według funkcji obiektów

Lp.	Funkcje budynków	Liczba obiektów	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	mieszkalny	588	95 635	1 051
2	mieszkalno-gospodarczy	27	6 976	77
3	gospodarczy	390	84 209	926
4	użyteczności publicznej	14	1 819	20
5	przemysłowy	35	54 869	604
6	inny	935	63 155	695
	Razem	**1 989**	**306 663**	**3 373**

5.2.7. Budynki użyteczności publicznej

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690, z poźn. zm.) budynkami użyteczności publicznej są budynki przeznaczone na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym oraz inne budynki przeznaczone do wykonywania podobnych funkcji, a także budynki biurowe lub socjalne.

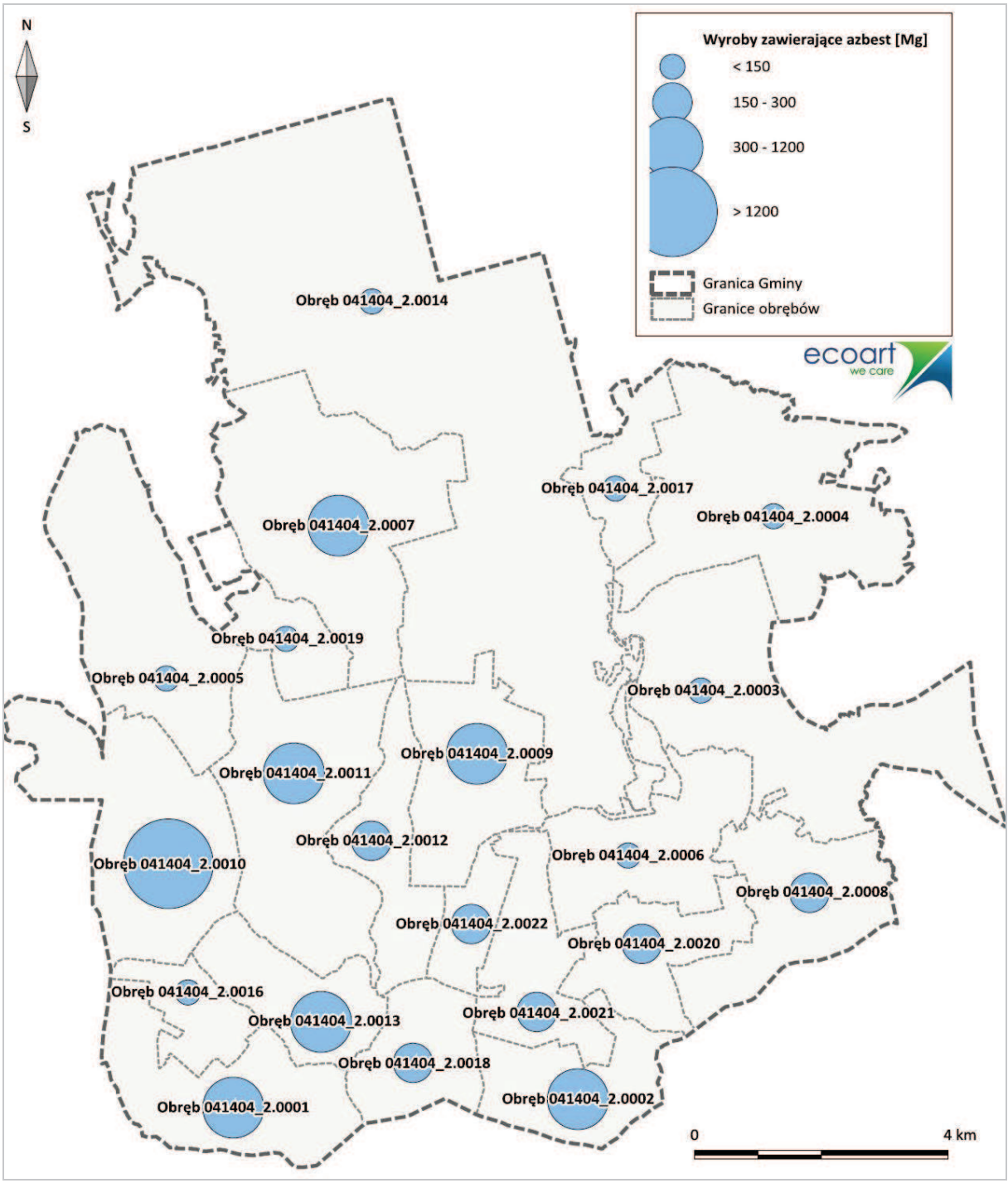
Na terenie Gminy zinwentaryzowano 14 budynków użyteczności publicznej, w których występują wyroby azbestowo-cementowe. Zestawienie przedstawiono w tabeli nr 7.

Tabela nr 7 Budynki użyteczności publicznej

Lp.	Miejscowość	Ulica	Powierzchnia [m^2]	Uwagi
1	Belno		12	Przystanek autobusowy
2	Białe		156	Świetlica
3	Jeżewo	Czerska	272	Poczta
4	Jeżewo	Główna	31	Posterunek policji
5	Jeżewo	Świecka	14	Urząd Gminy
6	Jeżewo	Dworcowa	134	Budynek dworca kolejowego
7	Laskowice	Parkowa	15	Przystanek autobusowy
8	Laskowice	Długa	498	Sklep
9	Laskowice	Długa	171	Poczta
10	Laskowice	Szkolna	92	wiata na rowery dla uczniów
11	Piskarki		12	Przystanek autobusowy
12	Piskarki		12	Przystanek autobusowy

Lp.	Miejscowość	Ulica	Powierzchnia [m^2]	Uwagi
13	Taszewo		109	Świetlica
14	Taszewskie Pole		291	Świetlica
Razem			**1 819**	

Na mapie nr 1 przedstawiono rozmieszczenie wyrobów azbestowych w poszczególnych obrębach ewidencyjnych Gminy.

5.2.8. Odpady zawierające azbest składowane na posesjach

W trakcie wizyt terenowych zidentyfikowano 12 miejsc, w których składowane były odpady zawierające azbest.

Tabela nr 8 Odpady zawierające azbest

Lp.	Miejscowość	Liczba obiektów	Powierzchnia [m^2]	Masa [Mg]
1	Belno	1	137	1,5
2	Białe	1	55	0,6
3	Białe Błota	1	19	0,2
4	Czersk Świecki	4	62	0,7
5	Jeżewo	1	28	0,3
6	Osłowo	1	100	1,1
7	Pięćmorgi	1	21	0,2
8	Taszewskie Pole	2	124	1,4
	Razem	**12**	**546**	**6,0**

Szczegółowe zestawienie miejsc, w których zinwentaryzowane zostały płyty azbestowo-cementowe zostało zamieszczone w załączniku nr 5.

5.2.9. Rury azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi

Rury i złącza azbestowo-cementowe do pozostawienia w ziemi to elementy wyłączonych lub planowanych do wyłączenia z użytkowania instalacji ciepłowniczych, wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych podziemnych, których usytuowanie nie naraża na kontakt z azbestem przy czynnościach obsługowych użytkowanych instalacji infrastrukturalnych.

W wodociągach gminnych na terenie Gminy Jeżewo wykorzystywane rury azbestowo-cementowe. Zestawienie ilości rur znajduje się w tabeli 9.

Tabela nr 9 Zestawienie ilości rur azbestowo-cementowych w wodociągach gminy Jeżewo

Lp.	Miejscowość	Długość [m]	Masa (Mg)
1	Jeżewo	3 200	128
2	Laskowice	3 600	144
Razem		**6 800**	**272**

5.2.10. Drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest

Na terenie Gminy Jeżewo nie ma dróg utwardzonych odpadami azbestowymi.

5.3. Przestrzenne rozmieszczenie wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo

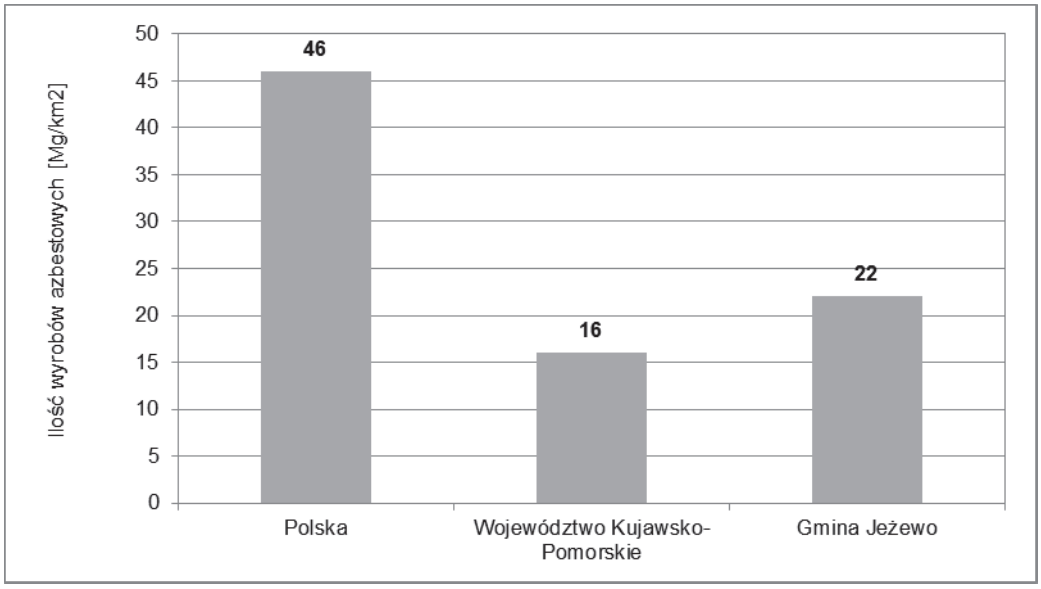
Na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej w terenie z wykorzystaniem zdjęć lotniczych zostało opracowane przestrzenne rozmieszczenie wyrobów azbestowych na terenie Gminy Jeżewo. Przygotowana mapa przedstawia lokalizację poszczególnych obiektów zawierających azbest wraz z numerami posesji, na których się znajdują.

Mapa nr 2
Lokalizacja wyrobów azbestowych w granicach Gminy Jeżewo

Całkowita powierzchnia zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Jeżewo wynosi 307.209 m^2 płyt azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe obiektów budowlanych i składowanych na terenie posesji. Graficzne porównanie wskaźników ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze Polski, województwa kujawsko-pomorskiego i Gminy Jeżewo w przeliczeniu na powierzchnię[17] przedstawiono na wykresie nr 3.

Wykres nr 3 Porównanie wskaźnika ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze Polski, województwa kujawsko-pomorskiego i Gminy Jeżewo [Mg/km^2]

Na terenie Gminy Jeżewo ilość wyrobów azbestowych w przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni wynosi 22 Mg. Jest to wartość wyższa niż szacowana dla Województwa kujawsko-pomorskiego.

6. Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo”

Zgodnie z prawem wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest zostało dopuszczone w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż **do dnia 31 grudnia 2032 r.**

Realizacja „Programu” z założonymi celami bezpiecznego dla zdrowia i środowiska oczyszczenia terenu Gminy Jeżewo z wyrobów zawierających azbest w terminie do końca 2032 r. będzie przebiegała zgodnie z następującymi kierunkami działań:

1. **Inwentaryzacja wyrobów azbestowych i opracowanie bazy danych o wyrobach zawierających azbest wraz z aktualizacją.** Podstawą do opracowania „Programu” było przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów azbestowych i opracowanie bazy o wyrobach zawierających azbest. Zadanie zostało wykonane w 2013 r. Założono cykliczną aktualizację bazy danych o wyrobach zawierających azbest ze względu na fakt, iż prawie 100% wyrobów zostało ocenionych jako wymagające ponownej oceny w ciągu 5 lat.

[17] Źródło: Bank Danych Lokalnych

2. **Działania informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców.** W ramach działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców na stronie internetowej Gminy zbudowana zostanie zakładka tematyczna, w której prezentowane będą:
   a) akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujących sposób bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
   b) informacje o zagrożeniach, jakie niesie za sobą azbest,
   c) informacje o kolejnych działaniach władz podejmowanych w celu usunięcia azbestu z terenu Gminy Jeżewo,
   d) aktualny wykaz firm świadczących usługi z zakresu demontażu wyrobów zawierających azbest i transportu powstałych odpadów,
   e) możliwościach finansowego wsparcia i właściwego postępowania w przypadku prac remontowych obejmujących wymianę wyrobów zawierających azbest.

   Ponadto działania informacyjno-edukacyjne prowadzone będą równolegle z wykorzystaniem istniejących możliwości, poprzez np. zamieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Jeżewie, a także na stronie internetowej Gminy.

   Działania te mają na celu mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej poprzez wskazanie możliwości pozyskania środków finansowych na usuwanie azbestu.

3. **Usuwanie zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych**. Wyroby zawierające azbest mogą być bezpiecznie eliminowane przez przedsiębiorstwa świadczące usługi z zakresu unieszkodliwiania i transportu wyrobów zawierających azbest. Aktualny wykaz podmiotów gospodarczych w zakresie transportu, zbierania i usuwania odpadów azbestowych jest dostępny w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego i w Urzędzie Gminy w Jeżewie.

   Przyjęto za „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017” harmonogram działań, który jest zbieżny z programami nadrzędnymi:

   I etap: lata 2013-2022,
   II etap: lata 2023-2032.

   Szacuje się, iż w I i II etapie zostanie usunięte po ok. 50% łącznej ilości wyrobów azbestowych.

   Najczęściej stosowaną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie. W województwie kujawsko-pomorskim funkcjonują dwa ogólnodostępne składowisko przyjmujące odpady zawierające azbest:
   - Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Bycz – Teodorowo w miejscowości Bycz w gminie Piotrków Kujawski. Wolna pojemność składowiska wynosi 148.000 m^3,
   - Składowisko odp. niebezpiecznych zawierających azbest w Małociechowie w gminie Pruszcz. Wolna pojemność składowiska wynosi 120.600 m^3.

   Najbliższym składowiskiem przyjmującym odpady zawierające azbest jest składowisko w Małociechowie.

   Wykaz pozostałych dostępnych składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest został zamieszczony w załączniku nr 6.

4. **Zapewnienie środków finansowych na realizację „Programu”**. Planuje się, że środki finansowe na realizację „Programu” będą pozyskiwane z budżetu Gminy Jeżewo, oraz ze źródeł zewnętrznych, tj. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, Bank Ochrony Środowiska, Kujawsko-Dobrzyński Bank Spółdzielczy we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, Bank Gospodarki Żywnościowej, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

5. **Monitoring realizacji „Programu”**. Skuteczne zarządzanie realizacją „Programu” będzie możliwe dzięki wprowadzeniu wskaźników monitoringu oraz procesu corocznego raportowania mieszkańcom Gminy o wynikach realizacji „Programu”.

6. **Okresowa weryfikacja i aktualizacja „Programu”**. Ze względu na fakt, iż realizacja „Programu” jest procesem długoterminowym, w trakcie którego mogą ulec zmianie warunki prawne, finansowe i organizacyjne, zakładana jest aktualizacja „Programu”.

Harmonogram realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo” został podzielony na 2 etapy na podstawie harmonogramów przewidzianych w dokumentach krajowych i wojewódzkich w celu ułatwienia procesu monitorowania i raportowania:

I etap – lata 2013-2022,
II etap – lata 2023-2032,

Realizację zadań w poszczególnych obszarach w podziale na wyodrębnione etapy przedstawiono w tabeli nr 10. Przyjęto, iż perspektywa krótkoterminowa to 2013 r., średnioterminowa to lata 2014-2022, a horyzont długoterminowy stanowią lata 2023-2032.

Tabela nr 10 Harmonogram realizacji „Programu”

Lp.	Okres	Zadania
1	2013-2022	1. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych i opracowanie bazy wyrobów zawierających azbest 2. Aktualizacja bazy danych o wyrobach azbestowych 3. Akcje informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców 4. Bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie ok. 50% wyrobów azbestowych 5. Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych 6. Aktualizacja „Programu”
2	2023-2032	1. Aktualizacja bazy danych o wyrobach azbestowych 2. Bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie ok. 50% wyrobów azbestowych 3. Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych 4. Aktualizacja „Programu”

7. Aspekty finansowe realizacji „Programu”

7.1. Przewidywane koszty realizacji „Programu”

Koszty realizacji „Programu” stanowią przede wszystkim koszty usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, ale także zakup i montaż nowego pokrycia dachowego czy wykonania nowej elewacji.

W celu oszacowania kosztów usunięcia wyrobów azbestowych z dachów budynków przyjęto, że koszt demontażu 1 m^2 płyt azbestowych wynosi 3,96 zł, a koszt transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na uprawnionym składowisku wynosi 456 zł za tonę. W szacunkach nie uwzględniono inflacji. Koszt został wyliczony na podstawie informacji z listy firm usuwających azbest z posesji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela nr 11 Koszty demontażu, transportu i składowania odpadów azbestowych na uprawionych składowisku

Lata	Koszt demontażu płyt azbestowych	Koszt transportu i unieszkodliwienia	Razem
2013-2022	606 397 zł	770 868 zł	1 377 265 zł
2023-2032	606 397 zł	768 132 zł	1 374 529 zł
Razem	**1 212 794 zł**	**1 539 000 zł**	**2 751 794 zł**

Szacunkowe całkowite koszty usunięcia i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest z pokryć dachowych wynoszą 2.751.794 zł, w tym koszt demontażu azbestowych pokryć dachowych wynosi 1.212.794 zł, a koszt transportu i unieszkodliwienia na uprawnionym składowisku to 1.539.000 zł.

W celu oszacowania kosztów zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego przyjęto, że średni koszt zakupu i ułożenia nowego pokrycia dachowego wykonanego z blachodachówki wynosi 50 zł za 1 m^2. W szacunkach nie uwzględniono inflacji.

Zestawienie kosztów usunięcia i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest z pokryć dachowych, a także zakupu i montażu zakupu nowego pokrycia dachowego zostało przygotowane w tabeli nr 12.

Tabela nr 12 Zestawienie kosztów usunięcia i unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz wykonania nowych pokryć dachowych na terenie Gminy Jeżewo

Lata	Koszt usunięcia wyrobów azbestowych	Koszt wykonania nowego pokrycia dachowego	Całkowity koszt
2013-2022	1 377 265 zł	7 656 525 zł	9 033 790 zł
2023-2032	1 374 529 zł	7 656 525 zł	9 031 054 zł
Razem	**2 751 794 zł**	**15 313 050 zł**	**18 064 844 zł**

Całkowite koszty usunięcia i unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego wynoszą ok. 18.065 tys. zł.

Na terenie Gminy Jeżewo zinwentaryzowano budynki z pokryciem dachowym wykonanym z płyt azbestowych, stanowiące własność Gminy Jeżewo. Koszty usunięcia azbestu i zastąpienia pokryć dachowych zostały oszacowane w tabeli nr 13.

Tabela nr 13 Szacunek nakładów finansowych na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Gminy Jeżewo

okres	ilość wyrobów do usunięcia [w m^2]	koszt usunięcia azbestu	koszt wykonania nowego pokrycia	razem
I etap	2 481	22 270 zł	124 050 zł	146 320 zł
razem	**2 481**	**22 270 zł**	**124 050 zł**	**146 320 zł**

Łączne szacowane koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych oraz wymiany pokryć azbestowych z budynków należących do Gminy Jeżewo wynoszą ok. 146 tys. zł.

Do oszacowania kosztów usunięcia płyt azbestowo-cementowych z elewacji budynków mieszkalnych przyjęto, że ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wynosi 402 m^2, co po przeliczeniu daje 4 Mg, a płyty azbestowo-cementowe zostaną unieszkodliwione w trakcie termomodernizacji budynków. Założono, że średni koszt termomodernizacji 1 m^2 elewacji wraz z zabudowaniem wyrobów azbestowych wynosi 230 zł brutto. Średni koszt został wyliczony na podstawie informacji uzyskanych od przedsiębiorstw, świadczących usługi termomodernizacji i unieszkodliwiania azbestu. Przyjęto, iż elewacje wszystkich obiektów zostaną wymienione w I etapie realizacji *Programu*, a oszacowany koszt usunięcia płyt azbestowo-cementowych stanowiących okładziny elewacji budynków mieszkalnych wraz z wykonaniem termomodernizacji budynków wynosi 92.460 zł.

Całkowite koszty realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo" stanowią koszty demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na uprawnionym składowisku oraz koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych czy wykonania elewacji (np. w procesie termomodernizacji budynków), a także koszty prowadzenia działań edukacyjnych wśród lokalnej społeczności, koszty pozyskiwania funduszy oraz monitorowanie i aktualizacja „Programu". Szacunkowe koszty realizacji „Programu" zostały zebrane w tabeli nr 14.

Tabela nr 14 Szacunkowe koszty realizacji „Programu" wraz z możliwymi źródłami finansowania poszczególnych etapów prac

Okres	Zadania	Szacunkowe koszty	Potencjalne źródło finansowania [4)]
2013 – 2022	Inwentaryzacja wyrobów azbestowych i opracowanie bazy wyrobów zawierających azbest [1) 3)]	0	
	Aktualizacja bazy danych o wyrobach azbestowych	2 500	Budżet Gminy
	Akcje informacyjno-edukacyjne wśród mieszkańców	10 000	Budżet Gminy
	Bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie ok. 50% wyrobów azbestowych	1 377 265	Środki własne właścicieli obiektów, Budżet Gminy, środki z WFOŚiGW, BGŻ, BOŚ
	Zakup i montaż nowych pokryć	7 656 525	Środki własne właścicieli

Okres	Zadania	Szacunkowe koszty	Potencjalne źródło finansowania [4)]
	dachowych		obiektów
	Termomodernizacja budynków	92 460	Środki własne właścicieli obiektów
	Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych [2)]	0	Budżet Gminy
	Aktualizacja Planu	5 000	Budżet Gminy
	razem w okresie 2013-2022	**9 143 750**	
2023 - 2032	Aktualizacja bazy danych o wyrobach azbestowych	2 500	Budżet Gminy
	Bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie ok. 50% wyrobów azbestowych	1 374 529	Środki własne właścicieli obiektów, Budżet Gminy, środki z WFOŚiGW, BGŹ, BOŚ
	Zakup i montaż nowych pokryć dachowych	7 656 525	Środki własne właścicieli obiektów
	Monitorowanie procesu usuwania wyrobów azbestowych [2)]	0	Budżet Gminy
	Aktualizacja Planu	5 000	Budżet Gminy
	razem w okresie 2023-2032	**9 038 554**	
Razem cały okres realizacji „Programu”		**18 184 304**	

Objaśnienia:

1) Inwentaryzacja wyrobów azbestowych i baza wyrobów zawierających azbest wraz z „Programem usuwania wyrobów zawierających azbest” zostały opracowane w 2013 r.

2) Proces monitorowania realizacji „Programu” będzie wykonywany w ramach zadań własnych Gminy.

3) Inwentaryzacją objęte zostały także okładziny elewacyjne.

7.2. Potencjalne źródła finansowania usuwania azbestu

Potencjalnymi źródłami finansowania realizacji „Programu” są środki własne Gminy, a także środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska S.A., Kujawsko-Dobrzyńskiego Banku Spółdzielczego i Banku Gospodarki Żywnościowej, a także środki przewidziane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Przewidywane środki finansowe z budżetu Gminy Jeżewo wynoszą ok. 2.000 zł rocznie.

Dostępnym instrumentem finansowania usuwania azbestu są środki oferowane przez **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu**. Na Liście Przedsięwzięć Priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu na rok 2013 w punkcie 2. Gospodarka odpadami znajduje się Realizacja zadań wynikających z Krajowego planu gospodarki odpadami i wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Dotacje udzielane są na drodze ogłaszanych konkursów.

Dofinansowaniem mogą być objęte przedsięwzięcia realizowane na obiektach: użyteczności publicznej, których właścicielem jest jednostka samorządu terytorialnego, których właścicielami są osoby fizyczne, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe oraz wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe. Wnioski o dofinansowanie wyżej wymienionych przedsięwzięć składają jednostki samorządu terytorialnego.

Dofinansowaniem mogą być objęte także przedsięwzięcia na obiektach, których właścicielami są osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, przeprowadzające modernizację budynków z bezzwrotnych środków dotacyjnych, w ramach której unieszkodliwiany jest azbest. Wnioski o dofinansowanie na te przedsięwzięcia podmioty składają bezpośrednio do Wojewódzkiego Funduszu.

Z udzielonej dotacji pokryte mogą zostać koszty demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwienia lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest. Maksymalne dofinansowanie może wynieść do 1.000,00 zł do każdego 1 Mg unieszkodliwionych lub zabezpieczonych odpadów zawierających azbest.

Kolejnym potencjalnym źródłem finansowania usuwania azbestu są kredyty preferencyjne w **Banku Ochrony Środowiska S.A.** (BOŚ), gdzie przedmiotem kredytowania przez BOŚ są inwestycje dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest tj.:

- wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych (z kredytu mogą być finansowane koszty demontażu, utylizacji, zakupu i montażu nowego pokrycia dachu lub elewacji),
- budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych.

Kredyty przeznaczone są dla osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Wnioski kredytowe składane są w Oddziale Banku.

Maksymalna kwota kredytu to 50.000 zł i nie więcej niż 90% kosztu całkowitego inwestycji. Okres kredytowania to maksymalnie 60 miesięcy Karencja w spłacie rat kapitałowych wynosi do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji. Okres realizacji zadania to 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji kredytobiorcy. Oprocentowanie kredytu jest stałe i wynosi 1,5% w skali roku. Prowizja wynosi 0,9% wartości przyznanego kredytu lecz nie mniej niż 100zł.

BOŚ oferuje kredyty z linii kredytowej KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w ramach której finansowane są m.in. przedsięwzięcia polegające na unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest. Podstawą udzielenia każdego rodzaju kredytu jest posiadanie przez wnioskodawcę zdolności do zaciągnięcia kredytu i ustanowienie odpowiednich form zabezpieczenia spłaty kredytu.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt są małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP). Zgodnie z definicją BOŚ są to firmy:

- przedsiębiorcom z sektora MŚP, w tym mikroprzesiębiorstwom,
- klientom posiadającym rachunek w BOŚ S.A.,
- klientom, którzy złożą wniosek wraz z niezbędną dokumentacją,
- klientom posiadającym zdolność kredytową tj. zdolność do spłaty kredytów i innych rodzajów finansowania wraz z odsetkami w terminach i na warunkach określonych w umowie,
- klientom posiadającym prawne zabezpieczenia zwrotu kredytu.

Maksymalna kwota indywidualnego kredytu wynosi 250.000 euro lub równowartość w zł, a maksymalny udział KfW w finansowaniu projektu wynosi 85%, minimalny wkład własny kredytobiorcy wynosi więc 15%. Okres kredytowania wynosi maksymalnie 10 lat, a karencja w spłacie kapitału do 2 lat. Pozostałe warunki kredytowania są zgodne z obowiązującą Uchwałą Zarządu BOŚ w sprawie oprocentowania środków pieniężnych, kredytów i pożyczek w BOŚ

Kolejnym kredytem preferencyjnym oferowanym przez BOŚ jest kredyt na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska. Maksymalna kwota kredytu wynosi do 100% kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane w jednym z poniższych przypadków:

- gdy Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą,
- gdy Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienie,
- gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu.

Kredyt udzielany jest na okres do 8 lat klientom indywidualnym, mikroprzedsiębiorstwom i wspólnotom mieszkaniowym. Oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A.

Kujawsko-Dobrzyński Bank Spółdzielczy współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu w zakresie kredytowania inwestycji polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest i realizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w ramach linii kredytowej IX.

W ramach linii IX przedmiotem kredytowania objęte są inwestycje dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, tj. wymiana powierzchni dachowych azbestowych lub elewacyjnych płyt azbestowych (z kredytu mogą być finansowane koszty demontażu, unieszkodliwienia, zakupu i montażu nowego pokrycia dachu lub elewacji) oraz budowa wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych.

Warunki kredytowania są następujące:

1. oprocentowanie stałe: 1,5% w skali roku,
2. kwota kredytu: do 50.000 zł, lecz nie więcej niż 90% kosztu całkowitego inwestycji,
3. okres kredytowania: do 60 miesięcy,
4. okres realizacji zadania: do 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy,
5. spłata kredytu: odsetki płatne miesięcznie, karencja w spłacie rat kapitałowych do 6 miesięcy od daty zakończenia inwestycji,
6. prowizja: do 0,9% wartości przyznanego kredytu, nie mniej niż 100 zł.

Kredyty preferencyjne udzielane są też przez **Bank Gospodarki Żywnościowej (BGŻ)** we współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w oparciu o *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR*.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o kredyt preferencyjny są osoby fizyczne, posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, z wyłączeniem emerytów i rencistów, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, nie posiadające osobowości prawnej.

Przedmiotem kredytowania w ramach linii nIP są koszty rozbiórki i unieszkodliwienia materiałów szkodliwych, w tym wyrobów azbestowych w ramach realizowania inwestycji

polegającej na budowie, przebudowie lub remoncie obiektów służących do prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej.

Warunki kredytowania są następujące:

1. oprocentowanie: zmienne, ustalane w oparciu o aktualną stopę redyskonta, nie mniej niż 2%,
2. kwota kredytu: nie może przekroczyć:
   a. 80% wartości nakładów inwestycyjnych na gospodarstwo rolne i wynosić więcej niż 4.000.000 zł,
   b. 70% wartości nakładów inwestycyjnych na działy specjalne produkcji rolnej i wynosić więcej 8.000.000 zł,
   c. 70% wartości nakładów inwestycyjnych w przetwórstwie produktów rolnych i wynosić więcej niż 16.000.000 zł.

Łączna kwota kredytów udzielonych jednemu podmiotowi na realizację równocześnie kilku inwestycji wymienionych w pkt a) i b) nie może przekroczyć 8.000.000 zł. Łączna kwota kredytów udzielonych jednemu podmiotowi na realizację równocześnie kilku inwestycji wymienionych w pkt a) - c) nie może przekroczyć 16.000.000 zł. Okres kredytowania wynosi do 8 lat z dwuletnim okresem karencji.

Kolejnym potencjalnym źródłem finansowania realizacji „Programu" są środki finansowe przewidziane w **Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013** w trzech działaniach:

1. działanie 121 pn. „Modernizacja gospodarstw rolnych",
2. działanie 311 pn. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej",
3. działanie 312 pn. „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw".

W ramach **działania 121 pn. „Modernizacja gospodarstw rolnych"** beneficjentami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne oraz spółki osobowe działalność rolniczą w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej. W ramach działania wspierane są inwestycje materialne i niematerialne służące modernizacji produkcji rolnej.

Zakres kosztów kwalifikowalnych obejmuje m.in. koszty budowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją budynków lub budowli wykorzystywanych do produkcji rolnej oraz do przechowywania, magazynowania, przygotowywania do sprzedaży lub sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych wraz z zakupem, montażem instalacji technicznej oraz wyposażenia. Koszty rozbiórki i unieszkodliwienia materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji, a także koszty materiałów zastępujących materiały szkodliwe (w tym azbest), będą kosztami kwalifikowanymi.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania nie może przekroczyć 300.000 zł. Szczegółowe warunki dofinansowania określone są w *rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 października 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz.U. 207, poz. 1372).

Z kolei w ramach **działania 311 pn. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej"** beneficjentem może być rolnik, który nie osiągnął wieku emerytalnego lub jego domownik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników albo małżonek tego rolnika[18].

[18] Szczegółowe warunki dotyczące kryteriów jakie muszą spełniać potencjalni beneficjenci pomocy w ramach PROW zostały

Do kosztów kwalifikowalnych projektu zalicza się m.in. koszty budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej, a także koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki. W przypadku projektów związanych z turystyką wiejską (w tym agroturystyką) koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki będą także kosztem kwalifikowalnym. Szczegółowe warunki dofinansowania określone są w *rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 września 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz.U. nr 166, poz. 1125).

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne w ramach działania w okresie realizacji PROW nie może przekroczyć 100.000 zł.

Beneficjentem **działania 312 pn. „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”** mogą być osoby fizyczne i prawne.[19] W ramach działania wspierane mogą być inwestycje w zakresie usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, sprzedaży hurtowej i detalicznej, rzemiosła lub rękodzielnictwa, robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych, usług komunalnych, przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, magazynowania lub przechowywania towarów, wytwarzania produktów energetycznych z biomasy, rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Do kosztów kwalifikowalnych projektów zalicza się m.in. koszty budowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją niemieszkalnych obiektów budowlanych wraz z zakupem instalacji technicznej, a także koszty nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją istniejących budynków mieszkalnych wraz z zakupem instalacji technicznej. Koszty rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji, a także koszty materiałów zastępujących materiały szkodliwe (w tym wyrobów azbestowych) mogą stanowić koszty kwalifikowalne.

Maksymalny poziom pomocy finansowej nie może przekroczyć 300.000 zł.

Szczegółowe warunki dofinansowania określone są w *rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz. U. nr 55, poz. 335).

określone w samym programie, jak i w rozporządzeniach wykonawczych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej

[19] Szczegółowe warunki dotyczące kryteriów jakie muszą spełniać potencjalni beneficjenci pomocy w ramach PROW zostały określone w samym programie, jak i w rozporządzeniach wykonawczych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej

8. Monitoring realizacji „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo”

Istotnym elementem zarządzania „Programem” jest monitorowanie realizacji zadań w nim wyznaczonych, bieżące gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących ilości i miejsc, z których usunięto wyroby zawierające azbest. Przewidywane zadania związane z monitorowaniem realizacji „Programu” to:

1. gromadzenie i aktualizacja danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów zawierających azbest,
2. kontrola stopnia realizacji „Programu” i sporządzanie okresowych sprawozdań z jego realizacji,
3. kontrola wykorzystania środków finansowych.

Ocena wdrażania „Programu” powinna być wykonywana przy uwzględnieniu zaproponowanych w tabeli nr 15 wskaźników monitorowania.

Tabela nr 15 Wskaźniki oceny wdrażania „Programu”

Lp.	Wskaźniki oceny	jednostka
1	Ilość wyrobów zawierających azbest na 1 km^2 powierzchni Gminy	Mg/km^2
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
3	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	%
4	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok
5	Liczba „dzikich wysypisk” z odpadami zawierającymi azbest	szt.

Lista wskaźników oceny nie jest zamknięta i może ulec rozszerzeniu. Wartość wskaźników w roku bazowym została przedstawiona w tabeli nr 16.

Tabela nr 16 Wartość wskaźników w roku bazowym

Lp.	Wskaźniki oceny	wielkość wskaźnika
1	Ilość wyrobów zawierających azbest na 1 km^2 powierzchni Gminy	21,6 Mg/km^2
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	0 Mg/rok
3	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	0 zł/rok
4	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej	0 %
5	Ilość „dzikich wysypisk” z odpadami zawierającymi azbest	0 szt.

Wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest na 1 km^2 powierzchni Gminy powinien ulegać zmniejszeniu w każdym roku realizacji „Programu”, począwszy od 21,6 Mg/km^2 w 2013 r.

9. Podsumowanie i wnioski

Głównym celem opracowania „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jeżewo" jest zaplanowanie usunięcia wyrobów azbestowych z terenu Gminy i ich bezpieczne unieszkodliwienie.

W trakcie inwentaryzacji pokryć dachowych i elewacji wykonanych z płyt azbestowo-cementowych na terenie Gminy Jeżewo pozyskano informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w Gminie. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono, iż na terenie Gminy znajduje się 306.663 m^2 płyt azbestowo-cementowych, co po przeliczeniu daje 3.373 Mg. Płyty te stanowią pokrycia dachowe oraz elewacje. Ponadto spisanych zostało 6 Mg odpadów zawierających azbest i składowanych na posesjach na terenie Gminy.

Najbliższym składowiskiem przyjmującym odpady zawierające azbest jest składowisko w Małociechowie w województwie kujawsko-pomorskim w gminie Pruszcz. Odpady azbestowe mogą być przyjmowane także na pozostałych składowiskach w Polsce.

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony do końca 2032 roku. Przyjęto harmonogram zgodny z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017" oraz horyzont czasowy wyznaczony przez „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032".

Na podstawie wyników inwentaryzacji płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych w budownictwie przyjęto, iż w etapie I w latach 2013-2022 powinno zostać unieszkodliwione ok. 159,3 tys. m^2 odpadów azbestowych, w etapie II w latach 2023-2032 – ok. 153,3 tys. m^2.

Szacunkowe koszty demontażu wyrobów zawierających azbest wynoszą ok. 1.213 tys. zł, a koszty transportu i unieszkodliwienia na uprawnione składowisko – 1.539 tys. zł. Natomiast koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych wynoszą ponad 15.313 tys. zł. Należy podkreślić, iż koszty zakupu i montażu nowych pokryć dachowych stanowią około 85% kosztów realizacji „Programu". Przewiduje się, że koszty te będą pokrywane głównie przez właścicieli obiektów.

Możliwe jest również wykorzystanie źródeł zewnętrznych finansowania części działań, polegających na bezpiecznym usuwaniu wyrobów azbestowych, tj. środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu czy też kredytów preferencyjnych z Banku Ochrony Środowiska S.A., Banku Gospodarki Żywnościowej, Kujawsko-Dobrzyńskiego Banku Spółdzielczego a także środków finansowych przewidzianych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Monitoring procesu usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być prowadzony w odniesieniu do poszczególnych budynków, co pozwoli na zaplanowanie i weryfikację działań związanych z terminami usuwania azbestu.

10. Spis tabel, wykresów i załączników

Tabela nr 1 Zinwentaryzowana ilość płyt azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe budynków na terenie Gminy Jeżewo 17
Tabela nr 2 Liczba zinwentaryzowanych budynków z pokryciem azbestowym na terenie Gminy Jeżewo 17
Tabela nr 3 Liczba zinwentaryzowanych budynków z elewacjami azbestowymi na terenie Gminy Jeżewo 18
Tabela nr 4 Wyniki inwentaryzacji w podziale na typ własności 19
Tabela nr 5 Wyniki inwentaryzacji w podziale na poglądowy stopień pilności usunięcia azbestu 20
Tabela nr 6 Wyniki inwentaryzacji według funkcji obiektów 21
Tabela nr 7 Budynki użyteczności publicznej 21
Tabela nr 8 Odpady zawierające azbest 23
Tabela nr 9 Zestawienie ilości rur azbestowo-cementowych w wodociągach gminy Jeżewo 23
Tabela nr 10 Harmonogram realizacji „Programu" 37
Tabela nr 11 Koszty demontażu, transportu i składowania odpadów azbestowych na uprawionych składowisku 38
Tabela nr 12 Zestawienie kosztów usunięcia i unieszkodliwienia odpadów azbestowych oraz wykonania nowych pokryć dachowych na terenie Gminy Jeżewo 38
Tabela nr 13 Szacunek nakładów finansowych na usunięcie płyt azbestowo-cementowych z budynków, będących własnością Gminy Jeżewo 39
Tabela nr 14 Szacunkowe koszty realizacji „Programu" wraz z możliwymi źródłami finansowania poszczególnych etapów prac 39
Tabela nr 15 Wskaźniki oceny wdrażania „Programu" 45
Tabela nr 16 Wartość wskaźników w roku bazowym 45

Wykres nr 1 Rozkład punktów pomiarowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego według wielkości stężeń 8
Wykres nr 2 Rozmieszczenie obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na terenie Gminy Jeżewo w podziale na poszczególne miejscowości [w m^2] 18
Wykres nr 3 Porównanie wskaźnika ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze Polski, województwa kujawsko-pomorskiego i Gminy Jeżewo [Mg/km^2] 35

Załącznik nr 1 Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest, rur azbestowo-cementowych oraz dróg utwardzonych odpadami azbestowymi 50
Załącznik nr 2 Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest 51
Załącznik nr 3 Wzór informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska 52
Załącznik nr 4 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest 53
Załącznik nr 5 Wyniki inwentaryzacji 55
Załącznik nr 6 Składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest 97

Bibliografia

1. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jeżewo
2. Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl
3. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: www.crfop.gdos.gov.pl
4. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017
5. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, 2010
6. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów, Dz.U. Nr 216, poz. 1824
7. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, Dz.U. z 2011 r., Nr 8, poz.31
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. Nr 71, poz. 649
9. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów, Dz.U. Nr 249, poz. 1673
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz.U. nr 124, poz. 1033
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. nr 162, poz. 1089
12. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Dz. U. Nr 193, poz. 1397, z późn. zm.
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz. U. Nr 200 poz. 1442, z późn. zm.
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Dz. U. Nr 139, poz. 883, z późn. zm.
15. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie egzaminów dla kierowców przewożących towary niebezpieczne, Dz. U., Nr 0, poz. 191
16. Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR, Dz. U., Nr 0, poz. 192
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów, Dz.U. nr 39, poz. 320
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. Nr 112, poz. 1206
19. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 24

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest, Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 25
21. Serwis internetowy sieci Natura 2000: www.natura2000.gdos.gov.pl
22. Strona internetowa Banku Ochrony Środowiska S.A. www.bosbank.pl
23. Strona internetowa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, www.wfosigw.pl
24. Szeszenia-Dąbrowska Neonila, Sobala Wojciech: „Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne", Łódź, 2010
25. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, Dz.U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.
26. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 21
27. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.
28. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, Dz.U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251, z późn. zm.
29. Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, Dz. U. Nr 64, poz. 565 z późn. zm.
30. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych, Dz. U., Nr 227, poz. 1367 z późn. zm.

Załącznik nr 1 Wzór oznakowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest, rur azbestowo-cementowych oraz dróg utwardzonych odpadami azbestowymi

Pomieszczenie zawiera azbest*

* Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.
Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 1/2H szerokości;
2) oznakowanie powinno składać się z:
   a) części górnej (h = 40 % H) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
   b) części dolnej (60 % H) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot "zawiera azbest" powinien być zastąpiony zwrotem "zawiera krokidolit/azbest niebieski".

Wzór oznakowania dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczonych trwale przed emisją włókien azbestu

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i 1/2H szerokości;
2) oznakowanie powinno składać się z:
   a) części górnej (h = 40 % H) zawierającej literę "a" w białym kolorze na czarnym tle,
   b) części dolnej (60 % H) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

Załącznik nr 2 Wzór informacji o wyrobach zawierających azbest

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST[1)]

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres[2)]:
.....
.....
2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:
.....
.....
3. Rodzaj zabudowy[3)]: .....
4. Numer działki ewidencyjnej[4)]: .....
5. Numer obrębu ewidencyjnego[4)]: .....
6. Nazwa, rodzaj wyrobu[5)]: .....
.....
7. Ilość posiadanych wyrobów[6)]: .....
8. Stopień pilności[7)]: .....
9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów[8)]:
a) nazwa i numer dokumentu:
.....
b) data ostatniej aktualizacji: .....
10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:
.....
11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia[6)]: .....

.....
(podpis)

data .....

[1)] Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
[2)] Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
[3)] Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
[4)] Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
[5)] Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),
- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

[6)] Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m^2, m^3, m.b., km).
[7)] Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
[8)] Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik nr 3 Wzór informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska

Gmina: .....
Powiat: .....
Województwo: .....

Informacje za okres: .....
określające stan na dzień: .....

Dział 1. Informacje dotyczące azbestu

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest [1)]	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest (adres)	Jednostka miary	Ilość	Uwagi [2)]

Objaśnienia:

[1)] Przy określaniu nazwy wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
* płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
* płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
* rury i złącza azbestowo-cementowe,
* izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
* wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
* przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
* szczeliwa azbestowe,
* taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
* wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
* papier i tektura,
* inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

[2)] Należy wskazać obiekt, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, oraz określić ich stan - stopień uszkodzenia wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 4 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:
.....
Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:
.....
Rodzaj zabudowy[1)]: .....
Numer działki ewidencyjnej[2)]: .....
Numer obrębu ewidencyjnego[2)]: .....
Nazwa, rodzaj wyrobu[3)]: .....
Ilość wyrobów[4)]: .....
Data sporządzenia poprzedniej oceny[5)]: .....

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
I	**Sposób zastosowania azbestu**		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m^3)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	**Struktura powierzchni wyrobu z azbestem**		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	**Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem**		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	**Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych**		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	**Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej**		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	

24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:
Stopień pilności I od 120 punktów
wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie
Stopień pilności II od 95 do 115 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku
Stopień pilności III do 90 punktów
wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....	.....
Oceniający (nazwisko i imię)	Właściciel/Zarządca (podpis)
.....	.....
(miejscowość, data)	(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:
[1)] Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
[2)] Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
[3)] Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

[4)] Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m^2, m^3, mb).
[5)] Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.